כגנל מנשה דלא עבד תשובה · והמשיכן כולן אחריו: **כאשר עשה אחאב** · דמשמע כשיעור השנים שחטא אחאב במלכו חטא מנשה והיינו כ"ב שנה שחטא בהם כנגד כ"ב שנים שמלך אחאב: **עשו לפו ל"ג** · שעשה תשובה: **וישמע אליו ויאחר לו** · ומכאן כתיב ויעתר לו כך שמעתי: **מדם סדין** · היתה תורה אור מעכבת שלא להקביל פני מנשה בתשובה ועשה הקב"ה מחתרת ברקיע ופשט ידו וקבלו בלא ידיעת מדת הדין: **מאי דכתיב ברשעים ממלכות יהויקים וברשעים ממלכת צדקיה** · מ"ט כתיב בהני ברשעים יותר מאחריני: **וכי עד שלידנא לא הוו מלכי** · ואי משום תחלת ממלכתו קאמר ה"ל למכתב בשנה ראשונה למלכותו אלא להכי שני קרא בדיבוריה וכתיב "ברשעים" ללמדך מעשה ברשעים היה בימי יהויקים שבקש הקב"ה להחזיר את עולמו לתהו ובהו כמו שהיה מברשעים: **כיון שנשתכל בדורו** · של יהויקים שהיו לדיקים שעדיין לא גלו החרש והמסגר: **דורו של לדיקיו** · היו רשעים שכל הלדיקים הגלו כבר עם יהויכין: **לית מכס נשמע** · זה הקב"ה שנקרא "ה' לחם מלחמה" (שמות טו) "אים אויל" אלו מלכים שבסמוך אחז ואחליה, ורגז ושחק ואין נחת, בין שהוא כועס עמהם בין שהוא שוחק עמהם אינן יראין מלפניו ואינם חתים לחזור למוטב: **בכי ליס למר כו'** · לאו דוקא נקט מר אלא משום דהכי מילי דאינשי כשהוא חכם כשהוא רוצה להיפטר ולהתווכח עמהן בין שהוא כועס עליהם בין שהוא כועס עמהן אינם יראים מלפניו ואינם חתים לחזור למוטב: **מקום שהיו מתפללין כו** · ודורשין הלכות נהפך למוסב לגיס של שרי מלך בבל: **בשער פתוך** · לשון תוכך והייט בתר הבית ובעזרה שם היו יושבים סנהדרין וכדאמר בעלמא (נעיל דף פו:) ג' בתי דינין היו שם אחד בלשכת הגזית ואחד על פתח הר הבית: **קולמיס מלא** · כלומר במקום שהיו תוכנין הלכות בו דנין שרי בבל דינים שלהם: **כאתרא דמריס מלא ויינים** · מקום שהאדון תולה כליו: **קולבא רעיא** (ה)· כבל רועה: **קולתיס מלא** · כדו תלה לשם כמו (בראשית כד) כדה דמתרגמינן קולתא · ל"ל קודתיה מקדתו כמו (סופה דף ט.) מקדה של חרס: **וסגה מלא כולו קמשונים זה אמון** · שהעלה שממית ע"ג המזבח לקמן: **כסו פניו תרולים זה יהויקים** · שכסה פניו מאורו של הקב"ה כדאמר לקמן כלום אט לריכים אלא לאורו יעול אורו: **על שדה איש עצל עברתי זה אחז** · ולהכי קרי ליה עצל שחתם את התורה ובטל את העבודה לקמן: **ועל כרם אדם חסר לב זה מנשה** · שקדר אזכרות והרס את המזבח (ל"ל) תרולים אורטיג"ש: **זה לדקיה** · שהיה לדיק והרס בית המקדש בימיו: **משך ידו את הגליס** · משך הקב"ה את ידיו מן הגלגלים שלא להתקרב אצלם: **לא יגורך רע** · היינו מספרי לשון הרע דכתיב בתריה "תאכל דובר כזב לא יכון לנגד עיני" (תהלים קא ז) ועוד דכתיב בתריה "קלכס הוות כבר פתוח גרונם וגו'": **שלא המלא אשתך פפס נדה וכו'** · והיינו "באהלך" באשתך דאמרי' "אין אהלו אלא אשה" *ובשעה שאדם בא מן הדרך קשה לו כשימצא את אשתו ספק נדה יותר מבדה ודאית שעל ספק הוא מיצר וילדו תקפו ואומר "טהורה היא ועל חנם אני מוצע": **עד כאן ברכו אביו** · דוד אביו לשלמה בנו מסתמא לפי ענין הברכות יש לידע סדור ברכות שכן דרך האב בדברים האלו בספק נדה ובילה"ר ובהרהורים רעים ובבנים ותלמידים שלא יקדימו תבשילם ברכיס אבל אשה איכה טהנת דעת בכך אלא מהמרכת הלב שים לה מתפללה על בנה שיגדל מאבן נגף ומכושין ושדין לפיכך קא דריש לפי הענין שאלו ברכות ברכתו אמו כי מלאכיו יטה לך מ"ר ועוד משום דכתיב "כי מלאכיו" משמע ליה דסליק ענין אחד דברכה ומכי מלאכיו" עד"כי כי חסק"סליק חד ענין הלכך מוקים דמי לדמי דע"כ ברכו אביו וכו' מ"ר:

בגלל מנשה דלא עבד תשובה אר"ר יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעוה"ב מרפה ידיהן של בעלי תשובה דתני תנא קמיה דר' יוחנן מנשה עשה תשובה (ל) שלשים ושלש שנים דכתיב °בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים ויעש (הרע) [אשרה] כאשר עשה אחאב מלך ישראל "כמה מלך אחאב, עשרין ותרתין שנין, מנשה כמה מלך חמשים וחמש, דל מינייהו עשרים ותרתין פשו להו תלתין ותלת אר"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתי' °ויישמע אליו *ויחתר לו "ויעתר לו" מיבעי ליה - מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין *אר"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב °בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו וכתיב °בראשית ממלכת צדקיה וכי עד האידנא לא הוו מלכי? אלא בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים נסתכל בדורו ונתקררה דעתו בקש הקב"ה להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה נסתכל בצדקיה ונתקררה דעתו, °בצדקיה נמי כתיב °ויעש הרע בעיני ה' שהיה בידו למחות ולא מיחה אר"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב °איש חכם נשפט את איש אויל ורגז (ושחק) ואין נחת" אמר הקב"ה כעסתי על אחז ונתתיו ביד מלכי דמשק, זיבח וקיטר [לאלהיהם] שנאמר °ויזבח לאלהי דרמשק המכים בו ויאמר [כי] אלהי מלכי ארם הם מעזרים אותם להם אזבח ויעזרוני והם היו [לו] להכשילו ולכל ישראל שהקרתי עם אמציה ונתתי מלכי אדום בידו הביא אלהיהם והשתחוה להם שנאמר °ויהי אחרי (כן) בא אמציה מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שעיר ויעמידם [לו] לאלהים, ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר" אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי "בכיי ליה למר דלא ידע, חייכי למר דלא ידע, ווי ליה *(למר) דלא ידע בין טב לביש", °ויבאו כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבו] בשער "התוך" "אר"ר יוחנן משום רשב"י מקום שמתחכין בן הלכות אמר רב פפא היינו *דאמרי אינשי "באתרא דמריה תלא ליה זייניה, תמן קולבא רעיא קולתיה תלא" (סימן על שדה בתים לא תאונה) אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב °על שדה איש עצל עברתי, ועל כרם אדם חסר לב, והנה עלה כולו קמשונים, כסו פניו תרולים, וגדר אבניו נהרסה; "על שדה איש עצל עברתי" זה אחז "ועל כרם אדם חסר לב" זה מנשה "והנה עלה כולו קמשונים" זה אמון "כסו פניו תרולים" זה יהויקים "וגדר אבניו נהרסה" זה צדקיהו שנחרב בית המקדש בימיו *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה: כת לצים כת שקרנים כת חניפים כת מספרי לשון הרע - כת לצים דכתיב °משך ידו את לוצצים כת שקרנים דכתיב °דובר* שקרים לא יכון לנגד עיני כת חניפים דכתיב °כי לא לפניו חנף יבוא כת מספרי לשון הרע דכתיב °כי לא אל חפץ רשע אתה, לא יגורך רע *צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע *ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא מאי דכתיב °לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך: לא תאונה אליך רעה - שלא ישלוט *(בהן) יצר הרע "ונגע לא יקרב באהלך" *שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך דבר אחר "לא תאונה אליך רעה" שלא יבעותך חלומות רעים והרהורים רעים "ונגע לא יקרב באהלך" שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים, עד כאן ברכו אביו, מכאן ואילך ברכתו אמו °כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך וגו' "על" שחל ופתן תדרוך וגו' "עד כאן ברכתו אמו מכאן ואילך ברכתו שמים כי

(ה) רש"י ד"ה קולבא רעיא · ל"ב ובכ"מ פרק הפועלים נרסינן כלבא רעיא בכ' :

מבנה
סידרה של מימרות דר' יוחנן משום רשב"י בקב לחתיר הדולם [ערכין יג ע"ש] לתוהו ובוהו

בד"ז אין אהלו אלא אשה [מועד קטן ז:]

נוסח/מבנה
הקבה מנסה לעורר ר' השבעת טובה וכן הדיבק

נוסח/מבנה
סידרה של מימרות של ר' חסדא אמר ר' ירמיה בר אבא
1. דרשת פסוק על מלכים
ב. ד' כתות שאינם מקבלים פני שכינה
ג. ברכות שקבל לוצ יב שלמה מאביו ואמו והקבה (בפ' ברכות נה ע"ש קלים) (הגה)

מבנה
עד כאן ברכו...

מסורת הש"ס

כנסוק כתיב ויעתר וכן העתיק לפיל קא: ותפסר דבדברי הימים שהיה לפני רשב"י היה כתוב ויחתר לו עמ"ש תוס' בשבת נה: ד"ה מעכירין כו' וכן מליגו בירושלמי כו' ע"ש]

למאן דס"ל ע"מ סד:

ל"ל מלי יד

סוטה מב. ע"ש

הוסג ז

תהלים קא

ז/תהלים ה [שבת קמט: חגיגה יב: סוטה מב.]

*)[ל"ל בך]

תהלים נא

[ב"מ קז.]

תהלים נא